

mun. Chișinău, str. P. Rareș, nr.18,
Republica Moldova, MD-2005,
tel./fax:(+ 373 22) 218768
e-mail: info@csj.md

Chișinău, P. Rareș, 18 street,
Republic of Moldova, MD-2005,
tel./fax:(+373 22) 218768
e-mail: info@csj.md

20 martie 2023
Dosarul nr. 3-10/23
2-23018164-01-3-06022023

Dnei Domnica Manole
Președintele Curții Constituționale a RM

Prin prezenta, conform încheierii Completului de judecată special, instituit în cadrul Curții Supreme de Justiție, pentru examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor din 16 martie 2023, Vă remitem sesizarea depusă de Iurie Mărgineanu, reprezentantul reclamantei Veronica Cupcea, în vederea examinării constituționalității a:

- sintagmelor „grav”, „reprobabile” și „inexplicabile” de la art. 8 alin. (2) lit. a);
- sintagmei: „în ultimii 15 ani” de la art. 8 alin. (4) lit. b);
și a textului „ori a persoanelor specificate la art. 2 alin. (2)” de la art. 8 alin. (5) lit. c) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor;
- sintagmei „nu depinde” din art. 8 alin. (6) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, în vigoare din 16 martie 2022;
- sintagmei „dubii serioase” din art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, în vigoare din 16 martie 2022;
- sintagmei „și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare” din art. 14 alin. (8) lit. b) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, în vigoare din 16 martie 2022.

Anexă: copia încheierii din 16 martie 2023 pe 5 pagini, opinia separată pe 4 pagini
sesizarea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate pe 21 pagini.

Cu respect,

**Președintele interimar al
Curții Supreme de Justiție a RM**

Ex: T.Bradu

Vladimir Timofti

14:45

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu nr.28,
Chișinău MD 2004, Republica Moldova

SESIZARE

PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE

prezentată în conformitate cu articolul 25 lit. c) din Legea nr. 317/1994 cu privire la
Curtea Constituțională și articolelor 38 alin. (1) lit. c) și articolul 39 din Codul
Jurisdicției Constituționale nr. 502/1995

Chișinău 2023

A. Autorul excepției de neconstituționalitate

Nume/Prenume: **Mărgineanu Iurie,**
avocat BAA „Law Reputation & Partners”

B. Informații pertinente despre cazul dedus judecății instanței de drept comun.

1. Pe rolul Curții Supreme de Justiție se află pentru examinare și soluționare în fond cauza de contencios administrativ 3-10/23 inițiată reclamantă Cupcea Veronica împotriva Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor privind anularea Deciziei nr. 14 din 11 ianuarie 2023 „privind candidatura lui Cupcea Veronica, Candidată la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii” și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului Cupcea Veronica de către Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor. Cauza de contencios administrativ este examinată de completul de judecători format din: președinte – Vladimir Timofti, judecători: Svetlana Filincova (judecător-raportor) și Ala Cobîneanu – membru al completului.

2. Rezumatul cauzei de contencios administrativ este următorul. Reclamanta Cupcea Veronica este judecătoare și președinte interimar al Judecătoriei Orhei și a candidat la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii (*în continuare – C.S.M.*). Din aceste considerente reclamanta a fost supusă procedurii de evaluare a candidaților la funcția de membru în organul de administrare judecătorească, evaluare care a fost efectuată de către Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor (*în continuare – Comisia de evaluare*).

La 9 septembrie 2022, Comisia a trimis candidatei o solicitare de clarificare a informațiilor, care conținea 11 întrebări, inclusiv 34 subîntrebări și 20 solicitări de documente adiționale. Candidata a răspuns în termenul solicitat la toate întrebările și a furnizat documentele solicitate în data de 13 septembrie 2022.

La 7 octombrie 2022, Comisia a trimis a doua rundă de întrebări, ce conținea 8 întrebări, inclusiv 18 subîntrebări și 12 solicitări de documente adiționale, pentru a elucida unele aspecte care au apărut în cadrul evaluării. Candidata a răspuns în termenul solicitat la toate întrebările și a furnizat documentele solicitate la 10 octombrie 2022.

La 18 noiembrie 2022, Comisia a trimis a treia rundă de întrebări, ce conținea 4 întrebări, inclusiv 12 subîntrebări și 6 solicitări de documente adiționale, pentru a elucida unele aspecte care au apărut în cadrul evaluării. Candidata a răspuns în termenul solicitat, pe 10 octombrie 2022, la toate întrebările.

La 29 noiembrie 2022, Comisia a trimis a patra rundă de întrebări, ce conținea 3 întrebări, inclusiv 13 subîntrebări și 3 solicitări de documente adiționale, pentru a

elucida unele aspecte care au apărut în cadrul evaluării. Candidata a răspuns în termenul solicitat, pe 1 decembrie 2022, la toate întrebările.

Astfel, reclamanta a furnizat toate informațiile, documentele deținute și a răspuns plenar la toate întrebările formulate de Comisia de evaluare.

Evaluarea reclamantei s-a finalizat cu emiterea, în două limbi - limba română și limba engleză, de către Comisia de evaluare a Deciziei nr. 14 din 11 ianuarie 2023 privind candidatura lui Cupcea Veronica, candidată la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii

Evaluarea reclamantei a avut loc conform prevederilor Legii privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, în vigoare din 16 martie 2022 (în continuare – Legea nr. 26 din 10.03.2022).

Dispozițiile legale obiect al excepției de neconstituționalitate au **îngustat** semnificativ limitele controlului judecătoresc asupra deciziilor Comisiei de evaluare și dreptul candidatei de a accede în funcția de membru al CSM prin alegeri.

C. Obiectul sesizării

Obiectul prezentei sesizări îl constituie următoarele texte:

1. Sintagmelor **„grav, reprobabile și inexplicabile”** de la art.8 alin. (2) lit. a), sintagmei **„în ultimii 15 ani”** de la art.8 alin. (4) lit. b), și a textului **„ori a persoanelor specificate la art.2 alin.(2)”** de la art.8 alin. (5) lit. c) din Legea nr.26/2023
2. Sintagmei **„nu depinde”** din art. 8 alin. (6) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, în vigoare din 16 martie 2022.
3. Sintagma **„dubii serioase”** din art. 13 alin. (5) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, în vigoare din 16 martie 2022.
4. Sintagma **„și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare”** din art. 14 alin. (8) lit. b) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, în vigoare din 16 martie 2022.

În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a prevederilor citate din Legea nr. 100 din 26 mai 2016, ține de competența *ratione materiae* a Curții Constituționale.

De asemenea, menționăm că prevederile contestate **nu au făcut anterior obiect** al controlului de constituționalitate. Așadar, prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 5 din 14 februarie 2023 **a fost declarat neconstituțional textul „dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat”** din articolul 14 alin. (8) lit. b) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

D. Argumentarea incidenței unui drept sau a mai multor drepturi din Constituție

Cu privire la obiectul sesizării sunt incidente următoarele articole din Constituția Republicii Moldova.

1. Articolul 39 Dreptul la administrare (1) Cetățenii Republicii Moldova au dreptul de a participa la administrarea treburilor publice nemijlocit, precum și prin reprezentanții lor. (2) Oricărui cetățean i se asigură, potrivit legii, accesul la o funcție publică.

2. Articolul 53 (Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică) potrivit căruia „(1) Persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei.”

3. Articolul 20 Accesul liber la justiție (1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. (2) Nici o lege nu poate îngredi accesul la justiție.

4. Articolul 1 alineat (2) potrivit căruia „Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care **demnitatea omului**, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sânt garantate”.

5. Articolul 4 din Constituție potrivit căruia „(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte. (2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale”.

6. Articolul 23 alineat (2) din Constituție potrivit căruia „(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative”.

7. Articolul 26 alineatele (1) și (2) din Constituție potrivit cărora „(1) Dreptul la apărare este garantat. (2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

8. Articolul 54 din Constituție potrivit căruia „(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului. (2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sânt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane,

împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției”.

E. Argumentarea pretensei încălcări a unui sau a mai multor drepturi garantate de Constituție

În opinia autorului sesizării, art. 14 alin. (8) lit. b) din Legea nr. 26 din 10.03.2022 în partea textului *„și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare”* este neconstituțional prin faptul că, îngrădește dreptul la un **control judecătoresc efectiv** asupra deciziilor Comisei de evaluare. Textul *„și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare”* nu se încadrează în standardul constituțional de la art. 53 alin. (1) din Constituție, care utilizează noțiune de drept vătămat ca poziție juridică subiectivă substanțială, dar nu procedurală.

Reluarea procedurii de evaluare este un drept procedural, mai cu seamă un drept de inițiere a procedurii de evaluare a candidatului la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii. Drepturile procedurale au o „funcție de serviciu” în raport cu pozițiile juridice subiective substanțiale. Candidatul are dreptul la o decizie de evaluare favorabilă din partea Comisiei dacă întrunește condițiile prescrise de norma materială de la art. 8 alin. (2) – (4) din Legea nr. 26.

Textul *„dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat”* se referă anume la întrunirea condițiilor de integritate financiară și etică, dar nu la chestiunile de procedură administrativă, cum ar fi inițierea sau reinițierea, sau participarea candidatului la procedura de evaluare.

Devine teoretic și iluzoriu controlul judecătoresc și dreptul la o decizie de evaluare favorabilă, ca poziție juridică subiectivă substanțială, atunci când fiind administrate probe care confirmă dreptul candidatului de a fi evaluat favorabil, Completul special din cadrul Curții Supreme de Justiție dispune doar inițierea unei noi proceduri în fața aceleași Comisii.

Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică în conformitate cu prevederile art. 53 alin. (1) din Constituție este un drept fundamental special de acces liber la jurisdicția administrativă în raport cu prevederile art. 20 din Constituție. Prevederile art. 20 din Constituție se aplică suplimentar prevederilor art. 53. Argumentul respectivă rezultă din aplicarea sistemică a legii. Astfel, art. 20 este consacrat în titlul II, **capitolul I**, intitulat **dispoziții generale**, pe când art. 53 în **capitolul II**, intitulat **drepturile și libertățile fundamentale**.

Art. 53 alin. (1) din Constituție constituie fundamental constituțional al controlului judecătoresc asupra activităților administrative realizate de autoritățile publice.

Astfel, Curtea subliniază că articolul 20 din Constituție garantează dreptul la o instanță de judecată stabilită de lege pentru contestarea actelor care violează drepturile, libertățile și interesele legitime ale persoanei, iar articolul 53 din Constituție garantează accesul la justiție atunci când actul respectiv provine de la o autoritate publică sau persoana a fost vătămată prin nesoluționarea în termen legal a unei cereri (DCC nr. nr.119 din 13.09.2022. §21). Curtea menționează că acest drept implică faptul ca instanța de judecată sesizată să poată soluționa, în baza normelor de drept și a unei proceduri judiciare, orice chestiune care ține de competența sa (*Argyrou și alții v. Grecia*, 15 ianuarie 2009, §24). Mai mult, prin noțiunea de „tribunal”, articolul 6 §1 din Convenția Europeană are în vedere nu doar o instanță de tip clasic, integrată în structurile judiciare ale unei țări. Dimpotrivă, există posibilitatea ca o autoritate investită să examineze chestiuni care țin de un anumit domeniu să respecte acest standard. Ceea ce contează sunt garanțiile (a se vedea *Mutu și Pechstein v. Elveția*, 2 octombrie 2018, §139), atât cele de fond, cât și cele procedurale, care sunt puse în aplicare (DCC nr. nr.119 din 13.09.2022. §21).

Se pare că și Comisia de la Veneția, în pct. 38 din Avizul nr. 1069/2021 din 13.12.2021, a subliniat: **„Nu este clar care va fi consecința deciziei Curții de Apel Chișinău sau a instanței superioare – în cazul în care hotărârea curții de apel este atacată – dacă instanța va casa decizia CEI. Va fi trimis cazul către CEI pentru reexaminare sau instanța va avea ultimul cuvânt dacă un petiționar ar trebui promovat la următoarea fază de selecție? Procesul inițial de selecție la CEI va fi suspendat până când cazul petiționarului va fi soluționat definitiv în instanțe și/sau la CEI? Acestea sunt întrebările care necesită niște răspunsuri clare în proiectul de lege....”**

Subliniem că, dispoziția art. 53 alin. (1) în corelație cu art. 20 din Constituție prevede un ***drept fundamental (subiectiv)***, care dă dreptul persoanei la cea mai eficientă protecție juridică posibilă.

Acordarea protecției juridice efective implică sarcini publice ce urmează a fi realizate de către puterea legislativă și cea judecătorească. Astfel, legislativul are atribuția (obligația) de a adopta legi care să reglementeze organizarea structurală și procedura eficientă a controlului judecătorec în privința formelor de acțiune administrativă. Aici, legiuitorul nu este complet liber, ci este obligat prin art. 53 alin. (1), care îi conferă scopul și principalele caracteristici ale reglementărilor sale, garanția de protecție juridică este un drept fundamental cu „sfera de protecție bazată pe norme”.

Acest drept fundamental ***de a se putea apăra împotriva măsurilor autorităților publice în fața unei instanțe*** nu se aplică izolat, dar presupune deja ca pozițiile juridice să fie protejate prin mijloace legale. Garanția de protecție juridică efectivă reprezintă astfel un supliment constituțional obligatoriu, formal și procedural la recunoașterea

constituțională a funcțiilor de drepturi individuale substanțiale și este cheia de boltă în arhitectura statului de drept.

Garanția din art. 53 alin. (1) este pentru încălcări ale drepturilor „**de către autoritatea publică**” și formează astfel baza „deciziei de sistem” pentru protecția juridică individuală. Cu toate acestea, aceasta reglementează doar un aspect special al unui drept mai general mai extins de acces liber la justiție. Acest lucru se aplică oriunde se exercită „autoritatea publică”, oriunde au loc încălcări ale drepturilor pe care autoritățile publice le provoacă sau survin cel puțin ca urmare a funcției sale de pacificare (în baza monopolului utilizării forței).

Dispozițiile legale obiect al prezentului controlul de constituționalitate nu îndeplinesc standardul unei protecții efective așa cum prescrie art. 53 alin. (1) al Legii fundamentale, ele instituie un control judecătoresc incert și superficial. Acest dreptul fundamental implică un controlul judecătoresc efectiv, care cuprinde o examinare deplină. Această înseamnă o examinare completă în termeni de drept și de fapt, ale căror cerințe în cazuri individuale sunt determinate în mod decisiv „în funcție de conținutul de fapt al dreptului subiectiv pretins a fi încălcat” și care nu poate fi legat de constatările și evaluările autorității publice. Instanța de judecată competentă să examineze acțiune în contencios administrativ trebuie „să determine temeiul de fapt în sine și să obțină și să-și justifice opinia juridică independent de autoritatea a cărei activitate administrativă este atacată”.

În condițiile în care, completul special din cadrul Curții Supreme de Justiție constată circumstanțe care denotă dreptul candidatului la o decizie de evaluare favorabilă, dispunerea doar a reluării procedurii de evaluare **golește de conținut dreptul la o protecție efectivă a reclamantului în conformitate** cu prevederile art. 53 alin. (1) din Constituție. În acest caz, Completul special din cadrul Curții Supreme de Justiție ar urma să oblige comisia de evaluare să emită decizia de evaluare favorabilă sau să constate promovarea evaluării de către candidat. Anume în acest fel este reglementată protecția efectivă în concepția Codului administrativ, care prevede că, prin acțiunea în contencios administrativ în obligare se urmărește obligarea autorității publice să emită actul administrativ individual refuzat reclamantului, dacă instanța de judecată constată că pretenția este întemeiată.

Reluarea procedurii nu este o poziție juridică subiectivă substanțială, dar un aspect de procedură, astfel, dispoziția legală obiect al sesizării, restrânge în substanță dreptul la un control judecătoresc efectiv, modelându-l într-un drept teoretic și iluzoriu. Reluarea evaluării echivalează cu dreptul de a iniția și participa repeta la procedura de evaluare, care în esență este un drept de natură procedurală, adică dreptul la o procedură administrativă. **Dreptul la o decizie de evaluare favorabilă este un drept substanțial. Anume acest drept urmează a fi protejat pe calea acțiunii în contenciosul administrativ.** Standardul constituțional de la art. 53 alin. (1) din Legea

fundamentală obligă la protecția drepturilor substanțiale, deoarece drepturile procedurale se realizează prin acțiuni procedurale (operațiunii administrative).

Disponerea reluării procedurii de evaluare ridică și o problemă de executare a hotărârii judecătorești, care implică timp, lipsa unui mecanism de control al executării corespunzătoare a hotărârii și o incertitudine în ce privește constituirea și funcționarea normală a organelor de autoadministrare a judecătorilor și procurorilor. Apărarea judiciară efectivă împotriva unei forme ale activității administrative include executarea efectivă a hotărârilor judecătorești administrative împotriva autorităților publice.

Astfel, textul „și disponerea reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare” din art. 14 alin. (8) lit. b) din Legea nr. 26/2022 limitează controlul judecătoresc într-un mod simulat (ascuns) doar la chestiunile de procedură, iar o eventuală hotărâre judecătorească protejează doar un aspect procedural, și anume reinițierea și participarea repetată la procedura de evaluare. Această situație contravine drepturilor fundamentale prevăzute de art. 53 alin. (1) și 20 din Legea fundamentală combinat cu principiul constituțional al respectării demnității omului consacrat la art. 1 alin. (3) din Constituție.

Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică ca și orice alt drept fundamental este fundamentat pe necesitatea obiectivă de respect al demnității omului. Statul de drept nu este un scop în sine dar un obiectiv real animat de respectarea și apărarea demnității omului. Acțiunea statală ca formă de acțiune socială este de neconceput dacă nu are ca punct de pornire omul drept epicentrul său. Puterea legislativă, executivă și judecătorească este legată direct de respectarea și apărarea demnității umane, fundament pentru orice drept.

Demnitatea umană este cea *mai înaltă valoare* conform art. 1 alin. (3) din Legea fundamentală. Este unul dintre *principiile constituționale fundamentale* care guvernează și toate celelalte prevederi ale Legii fundamentale, inclusiv *interpretarea drepturilor fundamentale*. Demnitatea umană aparține *fiecărei ființe din specia umană*, indiferent de statutul social, caracteristicile sau realizările individului, chiar și judecătorului.

Așa după cum rezultă din jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului „Dreptul la instanță”, la fel ca și dreptul de acces la justiție, nu are un caracter absolut: drepturile pot da naștere la limitări, dar nu pot restricționa accesul liber al unui individ într-un mod sau până la un punct astfel încât dreptul să fie afectat în însăși esența sa: [*Philis împotriva Greciei* (nr. 1), pct. 59; *De Geouffre de la Pradelle împotriva Franței*, pct. 28; *Stanev împotriva Bulgariei* (MC), pct. 229; *Baka împotriva Ungariei* (MC), pct. 120; *Naït-Liman împotriva Elveției* (MC), pct. 114).

La fel, potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, orice restrângere/limitare a drepturilor trebuie să corespundă exigențelor regulii ”triplului

test”, și anume: limitarea trebuie să fie prevăzută de lege; protejează un interes legitim; să fie necesară într-o societate democratică.

În particular, în cazul în care accesul la instanță este restricționat prin lege sau în fapt, Curtea Europeană a Drepturilor Omului examinează dacă restricția atinge fondul dreptului și, în special, dacă urmărește un scop legitim și dacă există un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul vizat: *Ashingdane împotriva Regatului Unit*, pct. 57. În ceea ce privește caracterul proporțional al limitării, întinderea marjei de apreciere acordate statului poate depinde în special de dreptul internațional relevant în materie [*Naït-Liman împotriva Elveției* (MC), pct. 173-174].

În opinia autorului sesizării, prin modificările operate la art. 14 alin. (8) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022, legiuitorul a limitat dreptul de acces liber la justiție al reclamantei până la un punct în care **dreptul de acces liber la justiție a reclamantei a fost afectat în însăși esența sa**.

Limitările aduse prin textul legislativ a cărui constituționalitate se contestă, nu „sînt prevăzute de lege” și nu urmăresc un „obiectiv legitim” prevăzut de Constituție.

Autorul sesizării pretinde că limitările aduse dreptului de acces liber la justiție al reclamantei **nu respectă condiția ca limitarea să fie „prevăzută de lege”**, deoarece orice restrângerea poate fi impusă doar printr-o lege, dispozițiile căreia trebuie să fie **accesibile și clare**, iar redactarea acestora să corespundă cu normele imperative din Constituție. La caz, normele contestate nu respectă criteriile de „accesibilitate și claritate”, precum și disonează cu principiile și normele tehnicii legislative, motiv pentru care contravin articolului 23 din Constituție.

Mai mult, este lipsit de orice logică constituțională să institui o norma ambiguă, atunci când 2 articole din Codul administrativ reglementează felurile acțiunilor în contencios administrativ (art. 206 Codul administrativ) și felurile hotărârilor judecătorești (art. 224 Codul administrativ). Orice pretenție de drept administrativ reieșind din scopul apărării urmărit de reclamant se atribuie unui tip admisibil de acțiune conform art. 206 din Codul administrativ. La rândul său, art. 224 din Codul administrativ reglementează condițiile pentru admiterea acțiunii în funcție tipul acesteia. Astfel, instituirea unui reglementări legislative paralele nu doar că contravine tehnici legislative, dar generează confuzie (incertitudine) și limitează în substanță dreptul prevăzut de art. 53 alin. (1) din Constituție.

Expresia „prevăzută de lege” presupune, între altele, ca legea să întrunească standardul calității, i. e. aceasta trebuie să fie accesibilă și previzibilă (*Rohlena v. Cehia*, [MC], 27 ianuarie 2015, § 50; *Vasiliauskas v. Lituania* [MC], 20 octombrie 2015, § 154; *Koprivnikar v. Slovenia*, 24 ianuarie 2017, § 48). De altfel, și articolul 23 alin.(2) din Constituție implică adoptarea de către legislator a unor legi accesibile și previzibile. Condiția accesibilității presupune ca textele de lege să poată fi cunoscute din start de către destinatari. Orice persoană trebuie să poată să dispună de informații

privind normele juridice aplicabile într-un caz concret (*Khlyustov v. Rusia*, 11 iulie 2013, § 68). Accesibilitatea legii are în vedere aducerea la cunoștință publică a actelor normative și intrarea în vigoare a acestora, care se realizează în baza articolului 76 din Constituție, legea publicându-se în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. La rândul ei, condiția previzibilității este îndeplinită atunci când justițiabilul poate cunoaște, din chiar textul normei juridice pertinente, iar la nevoie cu ajutorul interpretării acesteia de către instanțe sau cu ajutorul unor juriști profesioniști, care sunt acțiunile și omisiunile ce-i pot angaja răspunderea penală și care este pedeapsa care îi poate fi aplicată, în cazul încălcării unei norme (*Koprivnikar v. Slovenia*, 24 ianuarie 2017, § 47). Totuși, Curtea Europeană a menționat că, deși certitudinea este dezirabilă, aceasta ar putea antrena o rigiditate excesivă (*Del Rio Prada v. Spania* [MC], 21 octombrie 2013, § § 92, 93). Nevoia de a evita rigiditatea excesivă și de a ține pasul cu circumstanțele schimbătoare presupune exprimarea unor legi în termeni care sunt, într-o mai mare sau mai mică măsură, vagi, iar interpretarea și aplicarea unor asemenea reglementări depinde de practică (*Kokkinakis v. Greece*, 25 mai 1993, § 40). Pe de altă parte, utilizarea unor concepte și a unor criterii prea vagi în interpretarea unei prevederi legislative conduce la incompatibilitatea acesteia cu cerințele clarității și previzibilității, în privința efectelor sale (*Liivik v. Estonia*, 25 iunie 2009, § § 96–104).

Limitările aduse dreptului de acces liber la justiție al reclamantei nu urmăresc un obiectiv legitim prevăzut de Constituție. Astfel, obiectiv legitim permis de Constituție și care vizează dreptul de acces liber este dreptul la o satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. Satisfacția efectivă din partea instanțelor judecătorești, poate fi obținută doar prin acordarea ultimelor a tuturor pârghiilor necesare de verificare a legalității actelor care violează drepturile, libertățile și interesele legitime ale justițiabililor. Îngustarea nejustificată și exagerată a câmpului de verificare și a competențelor instanțelor judecătorești de verificare a legalității actelor administrative, limitează efectivitatea instanțelor judecătorești și limitează nejustificat dreptul la o satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești, fapt care este contrar Constituției.

La fel, limitarea drepturilor reclamantei de acces liber la justiție și la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești, operate prin modificările contestate din punct de vedere constituțional nu au urmărit un scop legitim cum ar scopul bunei administrări a justiției sau un alt scop legitim.

Dimpotrivă, reglementarea în cauză împiedică reclamanta în calitate de justițiabil să se prevaleze **de o cale de atac disponibilă** [*Miragall Escolano și alții împotriva Spaniei*, pct. 36; *Zvolský și Zvolská împotriva Republicii Ceha*, pct. 51)

Mai mult din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului deducem că un „obiectiv legitim” care vizează dreptul de acces la instanță constă în faptul că acest

drept trebuie să fie „concret și efectiv” [*Bellet împotriva Franței*, pct. 38; *Zubac împotriva Croației* (MC), pct. 76-79]. Efectivitatea dreptului de acces impune ca un individ „să beneficieze de o posibilitate clară și concretă de a contesta un act ce constituie o ingerință în drepturile sale”. Orice limitare a dreptului de acces liber la justiție care face ca acest drept să devină inefectiv sau iluzoriu nu poate fi conformă unui „obiectiv legitim”.

Întinderea controlului jurisdicțional al deciziilor Comisiei de evaluare a fost redusă, în mod semnificativ, până la punctul în care persoana care contestă este practic privată de dreptul la o cale de atac jurisdicțională. Asta în condițiile în care eventuala hotărâre judecătorească este irevocabilă din start, fără drept de atac, deci fără posibilitate de a fi verificată de o instanță ierarhic superioară (art. 14 alin. (9) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 prevede că decizia completului de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție este irevocabilă din momentul emiterii).

Articolul 4 din Constituție prevede că: “(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte. (2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale”.

În ceea ce privește constituționalitatea unor prevederi din art.8 al Legii nr.26/2022, subliniem că prevederile criticate infra, au servit în calitatea de temei juridic pentru argumentarea actului emis (Decizia Comisiei) în privința candidatei. Or, reglementările ce stau la baza actului prezintă elemente de neconstituționalitate, prin prisma argumentelor după cum urmează:

Potrivit art.8 alin. (2) lit. a) „nu a încălcat **grav** regulile de etică și conduită profesională a judecătorilor, a procurorilor sau, după caz, a altor profesii, precum și nu a admis, în activitatea sa, acțiuni sau inacțiuni **reprobabile**, care ar fi **inexplicabile** din punctul de vedere al unui profesionist în domeniul dreptului și al unui observator imparțial;”

Potrivit art.8 alin. (4) lit. b) Se consideră că un candidat corespunde criteriului de integritate financiară dacă: Comisia de evaluare constată că averea dobândită de către candidat **în ultimii 15 ani** corespunde veniturilor declarate.

Potrivit art.8 alin. (5) lit. c) Pentru evaluarea integrității financiare a candidatului, Comisia de evaluare verifică: modul de dobândire a bunurilor aflate în proprietatea sau posesia candidatului **ori a persoanelor specificate la art.2 alin.(2)**, precum și cheltuielile legate de întreținerea acestor bunuri;

Complementar, Comisia a invocat: Art. 6 alin. (1) din Regulamentul de evaluare precizează că veniturile sau cheltuielile nedeclarate sunt relevante pentru integritatea financiară, în măsura în care acestea nu au fost declarate veridic, dar și pentru

integritatea etică, inclusiv, dar fără a se limita la, în măsura în care se referă la venituri secundare interzise, evaziune fiscală sau încălcarea prevederilor privind combaterea spălării banilor. Regulamentul prevede, de asemenea, că Anexa la Regulamentul de evaluare definește metoda de calcul a averii nedeclarate (art. 6 alin. (2) a Regulamentului de evaluare).

Atragem atenția Înaltei Curți asupra sintagmelor „grav, reprobabile și inexplicabile” de la art.8 alin. (2) lit. a), sintagmei „în ultimii 15 ani” de la art.8 alin. (4) lit. b), și a textului „ori a persoanelor specificate la art.2 alin.(2)” de la art.8 alin. (5) lit. c) din Legea nr.26/2023, dat fiind caracterul contrar articolului 23 din Constituție.

De altfel, Comisia de la Veneția a subliniat riscul potrivit căruia: evaluarea patrimoniului candidaților va viza persoanele apropiate candidatului în sensul Legii 133/2016. Definiția persoanelor apropiate în temeiul legii respective ar trebui examinată pentru a se vedea **dacă este relevantă și esențială în acest scop** și pentru a se vedea dacă gama de persoane ar putea fi acoperită **în mod realist în intervalul de timp restrâns prevăzut**. Aceste persoane apropiate au drept de veto în ceea ce privește cooperarea lor cu evaluarea? În cazul în care răspunsul este afirmativ, aceste persoane **au un rol important** în facilitarea oportunităților legitime ale candidatului. Un membru de familie înstrăinat sau un fost asociat de afaceri ar putea folosi această putere **pentru a zădărnici aspirațiile legitime ale candidatului**. În cazul în care răspunsul la întrebarea anterioară este nu, terțul este pus în dificultate și se intervine în viața privată pentru un scop în care s-ar putea să nu aibă niciun interes. Din aceste motive, lista persoanelor apropiate trebuie să fie restrânsă și esențială.

Literalmente, din prevederile criticate ale art.8 din Legea nr.26/2022 rezultă o serie de însărcinări nefirești pentru un candidat care pledează în fața Comisiei, și anume, candidatul urma să presupună acum 15 ani, că în 2022 va fi creată o Comisie de vetting, și urma să adopte o „etică fiscală” atât de pedantă, încât să arhiveze toate cecurile, facturile și bonurile de plată ale sale și ale persoanelor apropiate? Or, aceste prevederi, criticate în prezenta sesizare nu prezintă altceva decât un exces de zel legislativ, creat de subiecți fără experiență în teoria și practica integrității.

În sensul celor enunțate *supra*, cu referire la neconstituționalitatea textelor de lege contestate, menționăm că incidente sânt și următoarele instrumente internaționale, la care Republica Moldova a aderat:

Articolul 8 din Declarația Universală a drepturilor omului din 10 decembrie 1948 prevede că „Orice persoană are dreptul să se adreseze în mod efectiv instanțelor judiciare competente împotriva actelor care violează drepturile fundamentale ce îi sunt recunoscute prin constituție sau prin lege”.

Articolul 2 par. 2 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice din 16 decembrie 1966 (Publicat în ediția oficială „Tratate internaționale”, 1998,

volumul 1, pag.30) prevede că „Statele părți la prezentul Pact se angajează ca, potrivit cu procedura lor constituțională și cu dispozițiile prezentului Pact, să adopte măsurile care să permită luarea unor măsuri legislative sau de alt ordin, menite să traducă în viață drepturile recunoscute în prezentul Pact care nu ar fi încă în vigoare.

3. Statele părți la prezentul Pact se angajează:

a) să garanteze că orice persoană ale cărei drepturi sau libertăți recunoscute în prezentul Pact au fost violate va dispune de o cale de recurs efectivă, chiar atunci când încălcarea a fost comisă de persoane acționând în exercițiul funcțiilor lor oficiale;

b) să garanteze că autoritatea competentă, judiciară, administrativă ori legislativă sau orice altă autoritate competentă potrivit legislației statului, va hotărî asupra drepturilor persoanei care folosește calea de recurs și să dezvolte posibilitățile de recurs jurisdicțional;

c) să garanteze că autoritățile competente vor da urmare oricărui recurs care a fost recunoscut ca justificat”.

Articolul 14 par. 1. din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice din 16 decembrie 1966 (Publicat în ediția oficială „Tratate internaționale”, 1998, volumul 1, pag.30) prevede că: „Toți oamenii sunt egali în fața tribunalelor și curților de justiție. Orice persoană are dreptul ca litigiul în care se află să fie examinat în mod echitabil și public de către un tribunal competent, independent și imparțial, stabilit prin lege, care să decidă asupra contestărilor privind drepturile și obligațiile sale cu caracter civil”.

Complementar, în Avizul Comisiei de la Veneția nr.1069/2021 CDL-AD(2021)046, au fost comunicate solicitantului următoarele raționamente, care de altfel conturează elementele de risc după cum urmează:

- Autoritățile își propun să pună în aplicare un sistem de evaluare al integrității candidaților la aceste funcții înainte de desfășurarea alegerilor,...această filtrare ar face evaluarea extraordinară a membrilor ... să devină inutilă...;

- Odată dobândit statutul de magistrat, calitățile de integritate și de competență trebuie să prezume până la proba contrarie, care poate rezulta doar din evaluarea disciplinară sau a performanțelor funcționale prin proceduri legal adecvate;

- Crearea unor organisme *ad-hoc* pentru evaluarea integrității judecătorilor și procurorilor se bazează pe ipoteza că sistemul de justiție are deficiențe extrem de grave și că există îndoieli sistematice cu privire la integritatea magistraților. Cu toate acestea, pornind de la această ipoteză, înființarea modelului propus de comisii *ad-hoc* de evaluare a integrității implică, în sine, un dublu risc. Pe de o parte, presupune, chiar dacă este vorba doar de aparențe (care, în acest domeniu foarte sensibil, contează), că sistemul este afectat în general, ceea ce poate fi extraordinar de nedrept pentru multe dintre elementele sale competente și integre, care sunt, în consecință, pătate de o suspiciune generală; pe de altă parte, o astfel de metodă se

poate dovedi inefficientă, în ceea ce privește judecătorii și procurorii, pentru a înlătura și elimina îndoiala fatală pe care modelul însuși o creează sau o poate genera.

- [...] orice proces de verificare interferează cu dreptul la viața privată, afectează relația dintre candidat și „persoanele apropiate” ale acestuia și va avea un efect asupra reputației candidatului. Din aceste motive, este un pas esențial ca acest proces preliminar de filtrare să aibă o bază legală, cu criterii înguste și o posibilitate de apel.

- Evaluarea patrimoniului candidaților va viza persoanele apropiate candidatului în sensul Legii 133/2016. Definiția persoanelor apropiate în temeiul legii respective ar trebui examinată pentru a se vedea dacă este relevantă și esențială în acest scop și pentru a se vedea dacă gama de persoane ar putea fi acoperită în mod realist în intervalul de timp restrâns prevăzut. Aceste persoane apropiate au drept de veto în ceea ce privește cooperarea lor cu evaluarea? În cazul în care răspunsul este afirmativ, aceste persoane **au un rol important** în facilitarea oportunităților legitime ale candidatului. Un membru de familie înstrăinat sau un fost asociat de afaceri ar putea folosi această putere **pentru a zădărnici aspirațiile legitime ale candidatului**. În cazul în care răspunsul la întrebarea anterioară este nu, terțul este pus în dificultate și se intervine în viața privată pentru un scop în care s-ar putea să nu aibă niciun interes. Din aceste motive, lista persoanelor apropiate trebuie să fie restrânsă și esențială.

Cu privire la incidența articolului 39 din Constituție, care consacră dreptul cetățenilor Republicii Moldova de a participa la administrarea treburilor publice nemijlocit, precum și prin reprezentanții lor.

Deși destul de complexă, noțiunea de treburi publice din art. 39 poate fi totuși definită, cu mențiunea că ea se deosebește într-o oarecare măsură de aceeași noțiune din art. 103 alin. (2) din Constituție. Definim noțiunea în cauză prin prisma activității autorităților publice, în a căror sarcină se află administrarea treburilor de interes general (public), ce nu pot fi administrate de o singură persoană.

Prin urmare, noțiunea de treburi publice se identifică cu cea de treburi (funcții, atribuții, competențe, prerogative etc.) ale autorităților publice, a căror activitate reprezintă ansamblul activităților Parlamentului, Guvernului, Președintelui Republicii Moldova, autorităților administrative publice centrale și locale, precum și a structurilor subordonate acestora, prin care se aduc la îndeplinire legile și se prestează serviciile publice.

În categoria de treburi publice intră și problemele ridicate la nivel de interes public, adică activitățile care satisfac unele necesități sociale. Respectiv, prin dreptul de a participa la administrarea treburilor publice se înțelege dreptul de a ocupa funcții (posturi, ranguri) în autoritățile publice, în cadrul cărora se desfășoară activități de interes general (public).

Or, în speță legiuitorul prin adoptarea normei criticate a restrâns la minim speranța accederii în funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii, complementar,

la etapa în care candidații au fost invitați să depună dosarele pentru participare, au fost anunțate reguli clare, care au devenit modelate pe parcursul procesului de selecție.

Cu privire la incidența articolului 54 din Constituție, potrivit căruia, în Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

Or, o ingerință în rastrul drepturilor omului urmează a fi justificată de anumite argumente: ingerința corespunde normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional, ingerința constituie o măsură necesară într-o societate democratică, ingerința trebuie să fie proporțională scopului urmărit etc., argumente care nu pot fi identificate în raport cu legea examinată.

Potrivit actelor internaționale, restrângerile și derogările sunt admisibile dacă: a) sunt necesare într-o societate democratică și sunt prevăzute expres de lege; b) se impun pentru a proteja securitatea națională, ordinea, sănătatea sau morala publică, drepturile și libertățile celorlalți; c) sunt stabilite exclusiv în vederea favorizării binelui general într-o societate democratică; d) sunt impuse pentru membrii forțelor armate și poliției.

Drepturile și libertățile trebuie exercitate în cadrul unor coordonate juridice, la care se adaugă cele morale, politice, confesionale, filozofice etc. În plus, însuși conceptul de libertate ține de respectarea drepturilor și libertăților individuale, inclusiv a celor care se exercită în grup, și ale altor persoane. Posibilitatea juridică a stabilirii unor limitări răspunde nevoii de a asigura securitatea juridică a drepturilor și libertăților celorlalți, în perspectiva realizării intereselor lor individuale, naționale, de grup, a binelui public

Nu în ultimul rând, norma criticată contravine unui șir de acte fundamentale în materia drepturilor omului: Declarația Universală a Drepturilor Omului, Pactul Internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Actele enumerate au fost expuse *supra* și prevăd expres condițiile în care este admisă restrângerea drepturilor omului.

În ceea ce privește alte criterii, și anume:

Ingerința corespunde normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional?

În acest sens, restricția trebuie să fie compatibilă cu reglementările celor mai importante instrumente universale în domeniul protecției drepturilor omului, cum sunt: Declarația Universală a Drepturilor Omului, Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice și Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Ingerința constituie o măsură necesară într-o societate democratică. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, termenul necesar implică existența unei nevoi sociale imperioase. Întrucât statele au îndatorirea de a garanta respectarea drepturilor și libertăților, acestora li se recunoaște și o anumită marjă de

apreciere, fie că este vorba despre legislatorul național, fie de alte organe ale statului, inclusiv de instanțele judecătorești, chemate să interpreteze și să aplice prevederile legislației în vigoare.

Ingerința trebuie să fie proporțională scopului urmărit. Luând în considerație faptul că natura restrângerii este criteriul după care se apreciază proporționalitatea acesteia, este importantă ideea că restrângerea trebuie să se facă în favoarea interesului general, adică să existe circumstanțe în care restrângerea nu ar afecta interesul general, ci i-ar aduce beneficii.

Or, norma criticată nu corespunde acestor trei criterii motiv pentru care afectează prevederile art.54 din Constituție.

Complementar, în Opinia Comisiei de la Veneția nr.1064/2021, Comisia a subliniat că, independența judiciară face parte integrantă din principiile democratice fundamentale ale separației puterilor și statului de drept și este garantată în special prin articolul 6 din Convenția europeană a drepturilor omului (CeEDO), precum și prin articolele 4 și 31 din capitolul VII al Constituției Kosovo. Conform criteriilor internaționale, independența presupune că puterea judecătorească este liberă de orice presiune externă și că nu este supusă unei influențe sau manipulari politice, în special din partea puterii executive. Filtrarea judecătorilor, în special atunci când este efectuată de un organ executiv, poate constitui o astfel de „presiune externă”.

Cu titlu de analogie, în Opinia nr.1058/2021, Comisia de la Veneția a menționat:

„66. [...] Cu toate acestea, din perspectiva statului de drept, încredințarea către CSP a unei puteri practic nelimitate de a defini condițiile materiale în care PG poate fi demis este o abordare extrem de contestabilă. **Astfel de norme trebuie să aibă cel mai înalt nivel posibil de legitimitate.** În paragrafele anterioare, Comisia de la Veneția a argumentat deja că lipsa unei consacrarți constituționale poate fi dăunătoare pentru stabilitatea sistemului de urmărire penală, iar anumite aspecte ar trebui reglementate nu printr-o lege ordinară, ci printr-o lege organică adoptată cu majoritate calificată sau chiar în Constituția însăși. Această abordare se aplică a fortiori la esența procesului de evaluare. Poate fi necesar ca anumite norme să rămână flexibile și este perfect acceptabil dacă CSP elaborează norme de fond și de procedură cuprinse în lege. Cu toate acestea, a da SCP-ului o carte albă în elaborarea unor astfel de norme pare a fi excesiv;

67. [...]Cu toate acestea, pentru Comisia de la Veneția, întrebarea rămâne: legea nu explică **ce fel de performanță insuficientă** poate duce la demiterea PG, iar pentru Comisia de la Veneția este foarte dificil să comenteze aceste dispoziții fără a le vedea. Aceste dispoziții sunt în contradicție cu abordarea Comisiei de la Veneția, care a remarcat, într-un raport privind standardele europene în ceea ce privește independența sistemului judiciar, că legea ar trebui să definească în mod clar condițiile de demitere înainte de termen a procurorului. În plus, **există o cerință mai generală de securitate**

juridică în ceea ce privește previzibilitatea impactului legii.

68. [...]Într-un aviz privind Turcia, Comisia de la Veneția a observat că „răspunderea disciplinară sau orice altă măsură similară ar trebui să fie previzibilă; un funcționar public **ar trebui să înțeleagă că face ceva incompatibil** cu statutul său, pentru a putea fi sancționat pentru aceasta”. În principiu, indicatorii de performanță nou stabiliți pot fi aplicați doar la performanțele viitoare insuficiente.

70. [...]În concluzie, orice evaluare a performanțelor anterioare [...] nu ar trebui să fie efectuată pe baza noilor indicatori stabiliți și ar trebui să se bazeze doar pe acele criterii de integritate și profesionalism care ar putea fi derivate în mod incontestabil din normele preexistente sau din însăși natura mandatului PG. Este inadmisibilă revocarea PG pentru deficiențe în performanțele sale sau pentru un anumit comportament necorespunzător, în cazul în care acesta nu putea prevedea în mod rezonabil, la momentul respectiv, că ar putea fi revocat din cauza unor astfel de deficiențe sau a unui comportament necorespunzător.

[...] procedura de "evaluare a performanțelor" [...] ar trebui revizuită în mod semnificativ. În special, **legea ar trebui să descrie în mod clar natura și principalii indicatori ai evaluării performanțelor** și să clarifice modul în care aceasta este diferită de răspunderea disciplinară. [...];”

Complementar, în cauza *Ovcharenko and Kolos v. Ukraine*¹, CtEDO a subliniat că:

„... Curtea se ocupase deja de aspectul „calității legii” al legalității sancțiunilor impuse în Ucraina judecătorilor pentru „încălcarea jurământului” în hotărârea sa în cauza Oleksandr Volkov împotriva Ucrainei și a constatat că dreptul intern aplicabil **nu a îndeplinit cerințele de previzibilitate și protecție împotriva arbitrarului**. De la acea hotărâre, Curtea nu a putut discerne nicio modificare legislativă care ar putea fi considerată **ca a adus o previzibilitate semnificativ mai bună în ceea ce privește chestiunea comportamentului** unui judecător care constituie „încălcarea a jurământului” conform legislației ucrainene. Nici Guvernul nu a făcut referire la vreo jurisprudență relevantă în acest sens.

... Întrucât această utilizare a puterii nu a fost preconditionată de nicio evaluare a chestiunii de către o autoritate independentă, controlul judiciar ex post al cazului a acut o importanță crucială în evaluarea globală a compatibilității procedurilor interne cu articolul 6 din Convenție.

A fost esențial pentru instanțele naționale să evalueze dacă reclamanților li s-au oferit suficiente garanții pentru o examinare independentă și imparțială a cazurilor lor

¹[https://hudoc.echr.coe.int/fre#{"languageisocode":\["ENG"\],"appno":\["27276/15","33692/15"\],"documentcollectionid2":\["CLIN"\],"itemid":\["002-13959"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{)

și să abordeze toate aspectele de fapt și de drept relevante care au fost decisive pentru soluționarea cauzei. În special, întrebarea dacă demiterea lor a fost compatibilă cu garanțiile constituționale ale independenței judiciare, inclusiv problema imunității funcționale a judecătorilor de la Curtea Constituțională care limitează sfera răspunderii lor juridice pentru rezultatele voturilor lor în calitate de membri ai Curții Constituționale, a avut a cerut un răspuns elaborat. Acesta nu putea fi înlăturat în mod tacit și trebuia examinat în detaliu, dacă controlul judiciar ar fi considerat „suficient” în sensul Convenției. Întrucât acest lucru nu s-a făcut, deciziile de concediere a reclamanților nu au putut fi considerate suficient de motivate.”

F. CERINȚELE SESIZĂRII

În temeiul celor expuse mai sus, în baza articolului 135 alin (1) lit. a) din Constituție și art. 7¹, 38, 39 din Codul jurisdicției Constituționale

SOLICITĂM RESPECTOS:

1. **Primirea spre examinare a prezentei sesizări în regim de urgență;**
2. **Exercitarea controlului constituționalității și declararea drept neconstituțională a prevederilor :**
 - Sintagmelor „**grav, reprobabile și inexplicabile**” de la art.8 alin. (2) lit. a), sintagmei „în ultimii 15 ani” de la art.8 alin. (4) lit. b), și a textului „ori a persoanelor specificate la art.2 alin.(2)” de la art.8 alin. (5) lit. c) din Legea nr.26/2023
 - Sintagmei „**nu depinde**” din art. 8 alin. (6) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, în vigoare din 16 martie 2022.
 - Sintagma „**dubii serioase**” din art. 13 alin. (5) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, în vigoare din 16 martie 2022.
 - Sintagma „**și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare**” din art. 14 alin. (8) lit. b) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, în vigoare din 16 martie 2022.

G. Lista documentelor relevante (dacă este cazul)

1. Materialele cauzei de contencios administrativ nr. 3-1/23 inițiată de reclamanta Cupcea Veronica împotriva Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor privind anularea Deciziei nr. 14 din 11 ianuarie 2023 „privind candidatura lui Cupcea Veronica, Candidată la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii” și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului Cupcea Veronica de către Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor

H. Declarația și semnătura autorului sesizării

Declar pe propria onoare că informațiile prezentate Curții sunt veridice fapt pentru care semnez.

Mărgineanu Iurie

ÎNCHEIERE

16 martie 2023

mun. Chișinău

Completul de judecată special, instituit în cadrul Curții Supreme de Justiție, pentru examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor

În componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Vladimir Timofti
Dumitru Mardari
Tamara Chișca-Doneva

cu participarea grefierului

Marcela Vitvițchi

examinând în ședință publică cererea avocatului Iurie Mărgineanu, reprezentantul reclamantei Veronica Cupcea cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate,

în cauza de contencios administrativ, la cererea de contestare depusă de Veronica Cupcea împotriva Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor cu privire la anularea deciziei și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatei,

c o n s t a ță :

La 6 februarie 2023, Veronica Cupcea a depus o cerere de contestare împotriva Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, solicitând anularea deciziei Comisiei de evaluare nr. 14 din 11 ianuarie 2023 privind candidatura Veronicăi Cupcea și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatei de către Comisie.

În ședința de judecată din 17 martie 2023, avocatul Iurie Mărgineanu, reprezentantul reclamantei Veronica Cupcea a înaintat o cerere prin care a solicitat ridicarea excepției de neconstituționalitate a:

- sintagmelor „grav”, „reprobabile” și „inexplicabile” de la art. 8 alin. (2) lit. a);

- sintagmei: „în ultimii 15 ani” de la art. 8 alin. (4) lit. b);

și a textului „ori a persoanelor specificate la art. 2 alin. (2)” de la art. 8 alin. (5) lit. c) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor

și procurorilor;

-sintagmei „nu depinde” din art. 8 alin. (6) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, în vigoare din data de 16 martie 2022;

- sintagmei „dubii serioase” din art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, în vigoare din data de 16 martie 2022;

- sintagmei „și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare” din art. 14 alin. (8) lit. b) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, în vigoare din data de 16 martie 2022.

În ședința de judecată, reclamanta Veronica Cupcea și reprezentantul reclamantei avocatul Iurie Mărgineanu au susținut pe deplin cererea înaintată și au solicitat admiterea ridicarea excepției de neconstituționalitate în sensul formulat.

Reprezentanții pârâtei, Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, avocații Roger Gladei și Irina Sugoneaco, în ședința de judecată au solicitat respingerea cererii înaintate de avocatul Iurie Mărgineanu, reprezentantul reclamantei Veronica Cupcea cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate, or cererea înaintată nu este întemeiată.

Examinând cererea avocatului Iurie Mărgineanu, reprezentantul reclamantei Veronica Cupcea cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate și audiind participanții la proces, completul de judecată special, instituit în cadrul Curții Supreme de Justiție, pentru examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, consideră necesar de a admite cererea cu remiterea acesteia Curții Constituționale spre examinare, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 195 din Codul administrativ, procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedura civilă, cu excepția art.169-171.

În conformitate cu art. 12¹ alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă, în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională.

La ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale, instanța nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv

la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

- a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție;
- b) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;
- c) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;
- d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

Totodată, conform §79-80 din hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din data de 09 februarie 2016 pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție, controlul concret de constituționalitate pe cale de excepție constituie singurul instrument prin intermediul căruia cetățeanul are posibilitatea de a acționa pentru a se apăra împotriva legislatorului însuși, în cazul în care, prin lege, drepturile sale constituționale sunt încălcate. Curtea menționează că dreptul de acces al cetățenilor prin intermediul excepției de neconstituționalitate la instanța constituțională reprezintă un aspect al dreptului la un proces echitabil.

Conform § 82 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09 februarie 2016, pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție; excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

În § 83 al aceleiași Hotărâri, Curtea Constituțională a reținut că verificarea constituționalității normelor contestate constituie competența exclusivă a Curții Constituționale, iar judecătorii ordinari nu sunt în drept să refuze părților sesizarea Curții Constituționale, decât doar în condițiile menționate la § 82.

Completul de judecată special, instituit în cadrul Curții Supreme de Justiție, pentru examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor constată că la caz, sunt întrunite condițiile necesare pentru ridicarea excepției de neconstituționalitate stabilite în art. 12¹ alin. (2) din Codul de procedură civilă, precum și în Hotărârea nr. 2 din data de 09 februarie 2016 a Curții Constituționale.

Astfel, obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie prevederile art. 8 alin. (2) lit. a), alin. (4) lit. b), alin. (5) lit. c), alin. (6), art. 13 alin. (5) și art. 14 alin. (8) lit. b) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, care intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, excepția este ridicată de către partea în proces, iar prevederile contestate sunt aplicabile cauzei, precum și nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale pe acest obiect prin prisma criticilor aduse de

către reclamantă în sesizarea prezentă, motiv din care cererea înaintată urmează a fi admisă.

Cererea de sesizare a Curții Constituționale privind verificarea constituționalității normelor nominalizate, depusă de către avocatul Iurie Mărgineanu, reprezentantul reclamantei Veronica Cupcea constituie o prerogativă a participantului la proces, iar prin ignorarea excepției de neconstituționalitate și rezolvarea litigiului fără soluționarea prealabilă a excepției de către Curtea Constituțională, completul de judecată special ar dobândi prerogative improprie instanței judecătorești.

Din considerentele enunțate, completul de judecată special, instituit în cadrul Curții Supreme de Justiție, pentru examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor ajunge la concluzia de a admite cererea cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate depusă de către avocatul Iurie Mărgineanu, reprezentantul reclamantei Veronica Cupcea.

În conformitate cu art. 195 și 230 din Codul administrativ și art. 12¹ din Codul de procedură civilă, completul de judecată special, instituit în cadrul Curții Supreme de Justiție, pentru examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor,

d i s p u n e:

Se admite cererea avocatului Iurie Mărgineanu, reprezentantul reclamantei Veronica Cupcea cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate a:

- sintagmelor „grav”, „reprobabile” și „inexplicabile” de la art. 8 alin. (2) lit. a);

- sintagmei: „în ultimii 15 ani” de la art. 8 alin. (4) lit. b);
și a textului „ori a persoanelor specificate la art. 2 alin. (2)” de la art. 8 alin. (5) lit. c) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor;

- sintagmei „nu depinde” din art. 8 alin. (6) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, în vigoare din 16 martie 2022;

- sintagmei „dubii serioase” din art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, în vigoare din 16 martie 2022;

- sintagmei „și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare” din art. 14 alin. (8) lit. b) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, în vigoare din 16

martie 2022.

Se remite Curții Constituționale a Republicii Moldova sesizarea avocatului Iurie Mărgineanu, reprezentantul reclamantei Veronica Cupcea, în vederea examinării constituționalității a sintagmelor „grav”, „reprobabile” și „inexplicabile” de la art. 8 alin. (2) lit. a); sintagmei: „în ultimii 15 ani” de la art. 8 alin. (4) lit. b); a textului „ori a persoanelor specificate la art. 2 alin. (2)” de la art. 8 alin. (5) lit. c); sintagmei „nu depinde” din art. 8 alin. (6); sintagmei „dubii serioase” din art. 13 alin. (5); sintagmei „și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare” din art. 14 alin. (8) lit. b) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, în vigoare din 16 martie 2022.

Încheierea nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecător
Judecătorii

/semnătură/
/semnătură/
/semnătură/

Vladimir Timofti
Dumitru Mardari
Tamara Chișca-Doneva

Copia corespunde originalului
Judecător

Tamara Chișca-Doneva